

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

**ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ**

ВИПУСКНА РОБОТА

на тему:

**Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері
цивільного захисту**

**слухача з короткострокового підвищення кваліфікації з питань
цивільного захисту**

**завідувача обласних курсів удосконалення керівних кадрів
навчально - методичного центру цивільного захисту та
безпеки життєдіяльності Тернопільської області
Мельничука Миколи Миколайовича**

Перевірив: _____

(посада, вчений ступінь (звання), прізвище, ініціали)

КИЇВ 2017

ЗМІСТ

<u>ВСТУП</u>	<u>3-4</u>
<u>РОЗДІЛ I РЕАЛІЗАЦІЇ ПОВНОВАЖЕНЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ</u>	<u>5-23</u>
1.1. Організації навчання населення щодо поведінки та дій у разі виникнення надзвичайних ситуацій.	5-20
1.2. Повноваження органу місцевого самоврядування з забезпечення навчання населення.	20-23
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	24-25
<u>СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ</u>	<u>26-27</u>

ВСТУП

Статистика сьогодення свідчить проте що, лєвова частка усіх надзвичайних ситуацій, що трапились в Україні класифікуються місцевого та об'єктового рівня тому і відповідальність за організацію заходів цивільного захисту законодавчо покладається на місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та суб'єкти господарювання.

У зв'язку із реформуванням місцевого самоврядування, реформуванням адміністративної системи, передачі суб'єктів господарювання, що належали до сфери управління місцевих органів виконавчої влади, збільшується обсяг повноважень органів місцевого самоврядування. .

На підставі тісної співпраці навчально-методичного центру із органами місцевого самоврядування виявляється(Об'єднаними територіальними громадами), що рівень підготовленості органів місцевого самоврядування (далі-ОМС) до забезпечення цивільного захисту на території їхньої адміністративно-територіальної одиниці залишається на досить низькому рівні.

Зазвичай причини і підґрунтя цього низького рівня криються в різноманітних аспектах діяльності ОМС, починаючи від недостатнього рівня знань посадових осіб місцевих органів самоврядування на яких покладаються обов'язки з організації та здійснення заходів цивільного захисту, в окремих випадках відсутністю підрозділів (призначених посадових осіб) з питань цивільного захисту та закінчуючи недостатнім рівнем компетентності та спроможності керувати ліквідацією наслідків надзвичайної ситуації (далі-НС), спрогнозувати розвиток та наслідки.

У статті 19 Кодексу ЦЗ визначено широкий спектр повноважень для ОМС у сфері ЦЗ. Проте, механізм реалізації цих повноважень, у зв'язку з реформами місцевого самоврядування, потребує суттєвого вдосконалення. На часі необхідна підготовка законодавчої бази з метою оптимізації процесів управління на регіональному та місцевому рівнях у сфері ЦЗ, щоб після

реорганізації обласних та районних державних адміністрацій була можливість швидко та ефективно вирішувати нагальні питання місцевого значення у сфері ЦЗ. Виконавчі органи ОМС повинні бути підконтрольними і підзвітними територіальним громадам, проте їх діяльність повинна забезпечуватись суворими рамками законодавства в сфері цивільного захисту. Але збільшення повноважень повинно адекватно відобразитися у відповідальності, особливо у змінах до кримінального кодексу, тому що адміністративне покарання у випадку загибелі людей унаслідок бездіяльності по запобіганню виникненню НС або безвідповідального керування територіальною ланкою ЄДС ЦЗ дуже замала ціна і призведе до безвідповідальності в прийнятті рішень по захисту громади від НС.

Для закріплення повноважень регіонів та розширення повноважень ОТГ насамперед необхідно внести зміни до закону про об'єднані територіальні громади, кримінальний кодекс, з урахуванням відкоригованої нормативно-правової бази з питань цивільного захисту.

Виходячи з вищезазначеного, **метою дослідження** є шляхи реалізації повноважень ОМС у сфері ЦЗ з найбільш важливих питань. Мета дослідження:

- 1) Визначити основні механізми реалізації повноважень ОМС у сфері ЦЗ;
- 2) Дослідити важливі аспекти реалізації повноважень ОМС за допомогою чинної нормативно-правової бази та перспективи вдосконалення нормативно-правової бази ЦЗ в розділі повноважень ОМС під час реформування ОМС;
- 3) Обґрунтувати вирішення завдань з удосконалення діяльності ОМС у сфері ЦЗ, акцентуючи увагу на діючих нормативно-правових документах, які обов'язково повинні знайти відображення під час змін у діючому законодавстві.

Об'єкт дослідження - реалізація повноважень ОМС у сфері ЦЗ.

Предмет дослідження - шляхи удосконалення реалізації повноважень ОМС у сфері ЦЗ.

Методи дослідження: метод синтезу та аналізу, системний підхід.

РОЗДІЛ І

РЕАЛІЗАЦІЇ ПОВНОВАЖЕНЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

1.1. Організації навчання населення щодо поведінки та дій у разі виникнення надзвичайних ситуацій..

Важливість дослідження повноважень ОМС із забезпечення навчання з питань цивільного захисту посадових осіб органів місцевого самоврядування та суб'єктів господарювання комунальної власності, здійснення підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях, на сьогоднішній час являється в край актуальним.

Кодексом цивільного захисту України (стаття 8) визначено основні завдання єдиної державної системи цивільного захисту, серед яких третім пунктом, серед чотирнадцяти завдань, є навчання населення щодо поведінки та дій у разі виникнення надзвичайних ситуацій, також одним із видів захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій є навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях(глава 10)

Стаття 39 Організація навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях

1. Навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях здійснюється:

- 1) за місцем роботи - працюючого населення;
- 2) за місцем навчання - дітей дошкільного віку, учнів та студентів;
- 3) за місцем проживання - непрацюючого населення.

2. Організація навчання діям у надзвичайних ситуаціях покладається:

- 1) працюючого та непрацюючого населення - на центральний орган виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, Раду міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування, які розробляють і

затверджують відповідні організаційно-методичні вказівки та програми з підготовки населення до таких дій;

2) дітей дошкільного віку, учнів та студентів - на центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти і науки, який розробляє та затверджує навчальні програми з вивчення заходів безпеки, способів захисту від впливу небезпечних факторів, викликаних надзвичайними ситуаціями, з надання домедичної допомоги за погодженням з центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту.

Стаття 40. Навчання працюючого населення

1. Навчання працюючого населення діям у надзвичайних ситуаціях є обов'язковим і здійснюється в робочий час за рахунок коштів роботодавця за програмами підготовки населення діям у надзвичайних ситуаціях, а також під час проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту.

2. Порядок організації та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту визначається центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту.

3. Для отримання працівниками відомостей про конкретні дії у надзвичайних ситуаціях з урахуванням особливостей виробничої діяльності суб'єкта господарювання у кожному суб'єкті господарювання обладнується інформаційно-довідковий куточок з питань цивільного захисту.

4. Особи під час прийняття на роботу та працівники щороку за місцем роботи проходять інструктаж з питань цивільного захисту, пожежної безпеки та дій у надзвичайних ситуаціях.

5. Особи, яких приймають на роботу, пов'язану з підвищеною пожежною небезпекою, мають попередньо пройти спеціальне навчання (пожежно-технічний мінімум). Працівники, зайняті на роботах з підвищеною пожежною небезпекою, один раз на рік проходять перевірку знань відповідних нормативних актів з пожежної безпеки, а посадові особи до початку виконання своїх обов'язків і періодично (один раз на три роки) проходять навчання та перевірку знань з питань пожежної безпеки.

6. Допуск до роботи осіб, які не пройшли навчання, інструктаж і перевірку знань з питань цивільного захисту, зокрема з пожежної безпеки, забороняється.

7. Програми навчання з питань пожежної безпеки погоджуються з центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту.

Стаття 41. Формування культури безпеки життєдіяльності населення.
Навчання учнів, студентів та дітей дошкільного віку

1. Культура безпеки життєдіяльності населення - це сукупність цінностей, стандартів, моральних норм і норм поведінки, спрямованих на підтримання самодисципліни як способу підвищення рівня безпеки.

2. Популяризація культури безпеки життєдіяльності серед дітей та молоді організовується і здійснюється центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, спільно з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти і науки, громадськими організаціями шляхом:

1) проведення шкільних, районних (міських), обласних та всеукраїнських змагань з безпеки життєдіяльності;

2) проведення навчально-тренувальних зборів і польових таборів;3) участі команд - переможниць у заходах міжнародного рівня з цих питань.

3. Навчання учнів, студентів та дітей дошкільного віку діям у надзвичайних ситуаціях та правилам пожежної безпеки є обов'язковим і здійснюється під час навчально-виховного процесу за рахунок коштів, передбачених на фінансування навчальних закладів.

4. Навчання дітей дошкільного віку діям у надзвичайних ситуаціях та запобігання пожежам від дитячих пустощів з вогнем проводиться шляхом формування у них поведінки, відповідної віку дитини, щодо власного захисту та рятування.

Стаття 42. Навчання непрацюючого населення

1. Непрацююче населення самостійно вивчає пам'ятки та інший інформаційно-довідковий матеріал з питань цивільного захисту, правила пожежної безпеки у побуті та громадських місцях та має право отримувати від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, через засоби масової інформації іншу наочну продукцію, відомості про надзвичайні ситуації, у зоні яких або у зоні можливого ураження від яких може опинитися місце проживання непрацюючих громадян, а також про способи захисту від впливу небезпечних факторів, викликаних такими надзвичайними ситуаціями.

Порядок здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях встановлюється Кабінетом Міністрів України.

На підставі Кодексу Цивільного захисту України було розроблено законодавчі акти з питань організації навчання населення: Постанова Кабінету міністрів України від 26 червня 2013р. №444 «**Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях**», та Постанова Кабінету міністрів України від 23 жовтня 2013р. №819 «**Про затвердження Порядку проведення навчання керівного складу та фахівців,**

діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту»

Відповідно до пункту 22 статті 19 Кодексу ЦЗ України, органи місцевого самоврядування забезпечують навчання з питань цивільного захисту посадових осіб органу місцевого самоврядування та суб'єктів господарювання комунальної власності, здійснюють підготовку населення до дій у надзвичайних ситуаціях.

Навчання населення на відповідній території ОМС здійснюється:

- за місцем роботи - працюючого населення;
- за місцем навчання - дітей дошкільного віку, учнів та студентів;
- за місцем проживання - непрацюючого населення.

Організація навчання населення покладається:

- працюючого(посадових осіб ОМС та суб'єктів господарювання комунальної власності) та непрацюючого - орган місцевого самоврядування;
- дітей дошкільного віку, учнів та студентів - на МОН.

Навчально-методичне забезпечення навчання населення ОМС здійснюється навчально-методичним центром цивільного захисту області та структурними підрозділами МОН в області..

Навчання населення органу місцевого самоврядування складається з:

- навчання безпосередньо в органі місцевого самоврядування та суб'єктах господарювання комунальної власності;
- навчання за межами ОМС та суб'єктів господарювання, керівного складу і фахівців з питань цивільного захисту та пожежної безпеки;
- практичної підготовки під час проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту;
- навчання під час здобуття відповідного освітнього рівня у навчальних закладах системи освіти;
- самостійного вивчення інформації про дії в умовах надзвичайних ситуацій.

Навчання працюючого населення здійснюється безпосередньо на підприємстві, в установі та організації згідно з програмами підготовки

працівників до дій у надзвичайних ситуаціях, а також під час проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту.

Програми підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях розробляються і затверджуються підприємствами, установами, організаціями на підставі програм та організаційно-методичних вказівок з підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях, що розробляються і затверджуються ДСНС, місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування.

Програми навчання з питань пожежної безпеки погоджуються із ДСНС.

Програми підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях поділяються на:

загальної підготовки працівників підприємств, установ та організацій;

(Наказ ДСНС України від 08.08.2014р. №458)

спеціальної підготовки працівників, що входять до складу спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту;

додаткової підготовки з техногенної безпеки працівників об'єктів підвищеної небезпеки;

пожежно-технічного мінімуму для працівників, зайнятих на роботах з підвищеною пожежною небезпекою;

прискореної підготовки працівників до дій в особливий період.

Підготовка працівників до дій у надзвичайних ситуаціях передбачає:

за програмою загальної підготовки працівників підприємств, установ та організацій - вивчення інформації, що міститься у планах реагування на надзвичайні ситуації, про дії в умовах загрози і виникнення надзвичайної ситуації, а також оволодіння навичками надання першої допомоги потерпілим, користування засобами індивідуального і колективного захисту;

за програмою спеціальної підготовки працівників, що входять до складу спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту, - ознайомлення з обов'язками, навичками користування та матеріальною частиною техніки, приладів і табельного майна таких служб і формувань, засобами захисту,

вивчення порядку приведення їх у готовність, проведення рятувальних та інших невідкладних робіт;

за програмою додаткової підготовки з техногенної безпеки працівників об'єктів підвищеної небезпеки - поглиблення знань з питань техногенної безпеки, джерел небезпеки, що за певних обставин можуть спричинити виникнення надзвичайної ситуації на об'єкті підвищеної небезпеки, та небезпечних речовин, що виготовляються, переробляються, зберігаються чи транспортуються на його території;

за програмою пожежно-технічного мінімуму для працівників, зайнятих на роботах з підвищеною пожежною небезпекою, - підвищення рівня загальних пожежно-технічних знань, вивчення правил пожежної безпеки з урахуванням особливостей виробництва, ознайомлення з протипожежними заходами та діями у разі виникнення пожежі, оволодіння навичками використання наявних засобів пожежогасіння;

за програмою прискореної підготовки працівників до дій в особливий період - навчання способам захисту від наслідків надзвичайних ситуацій, спричинених застосуванням засобів ураження в особливий період, що здійснюється підприємствами, установами та організаціями, які продовжують роботу у воєнний час, і розпочинається одночасно з уведенням в дію планів цивільного захисту на особливий період.

Навчання працівників на суб'єктах господарювання шляхом:

курсowego навчання, що передбачає формування навчальних груп і здійснюється в навчальних класах або на об'єктах навчально-виробничої бази підприємства, установи та організації;

індивідуального навчання, що передбачає вивчення теоретичного матеріалу самостійно та у формі консультацій з керівниками навчальних груп або іншими особами.

Навчальні групи комплектуються переважно з працівників, що входять до складу спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту.

На суб'єктах господарювання із чисельністю працівників 50 і менше осіб навчання може здійснюватися шляхом проведення інструктажів за програмою загальної підготовки працівників, які проводяться особами з питань цивільного захисту, призначеними в межах штатної чисельності суб'єкта господарювання.

У разі прийняття на роботу особа за місцем роботи проходить інструктаж з питань цивільного захисту, пожежної безпеки та дій у надзвичайних ситуаціях.

Особи, яких приймають на роботу, пов'язану з підвищеною пожежною небезпекою, повинні попередньо пройти спеціальне навчання (за програмою пожежно-технічного мінімуму). Працівники, зайняті на роботах з підвищеною пожежною небезпекою, проходять один раз на рік перевірку знань відповідних нормативних актів з пожежної безпеки, а посадові особи до початку виконання своїх обов'язків і періодично (один раз на три роки) - навчання та перевірку знань з питань пожежної безпеки.

Інструктаж та перевірка знань проводяться у порядку, визначеному підприємством, установою та організацією на основі вимог нормативно-правових актів у сфері цивільного захисту.

З метою належної організації навчального процесу, забезпечення послідовності теоретичного і практичного навчання на підприємствах, в установах та організаціях розробляються і ведуться планувальні, облікові та звітні документи.

Для отримання працівниками відомостей про конкретні дії у надзвичайних ситуаціях на підприємстві, в установі та організації обладнується з урахуванням особливостей виробничої діяльності інформаційно-довідковий куточок з питань цивільного захисту, що є частиною приміщення загального користування, у якій тематично оформляються стенди, розміщуються схеми, навчальні посібники і зразки, передбачені програмами підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях.

Тематичне наповнення інформаційно-довідкового куточка визначається з урахуванням заходів, передбачених планом реагування на надзвичайні ситуації, та містить інформацію про наявні можливості та ресурси підприємства, установи, організації з протидії небезпечним факторам, що ймовірні для місця їх розташування.

Особи, що залучаються підприємствами, установами та організаціями (в тому числі на умовах договору) до проведення інструктажів, навчання і перевірки знань з питань цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки, зобов'язані пройти спеціальну підготовку на територіальних курсах, у навчально-методичних центрах цивільного захисту та безпеки життєдіяльності відповідно до вимог типового положення про них.

Навчання посадових осіб органу місцевого самоврядування та керівного складу суб'єктів господарювання і фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту, здійснюється в установленому законодавством порядку в мережі навчально-методичних центрів цивільного захисту та інституті державного управління у сфері цивільного захисту, відповідно до Постанови Кабінету міністрів України від 23 жовтня 2013р. №819 **«Про затвердження Порядку проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту**

Навчання посадових осіб підприємств, установ та організацій, які до початку виконання своїх обов'язків і періодично (один раз на три роки) зобов'язані проходити навчання з питань пожежної безпеки, здійснюється на територіальних курсах, у навчально-методичних центрах цивільного захисту та безпеки життєдіяльності або на інших підприємствах, в установах та організаціях, що мають затверджені програми навчання з питань пожежної безпеки.

Перелік категорій осіб керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту, та

періодичність проходження функціонального навчання наведено у [додатку 1](#) постанови.

Особам, які пройшли функціональне навчання, видається посвідчення встановленого зразка ([додаток 2](#)). Відповідний запис про навчання вноситься у трудову книжку

Облік осіб, які зобов'язані проходити функціональне навчання, ведеться центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами виконавчої влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування та суб'єктами господарювання.

Функціональне навчання осіб керівного складу та фахівців органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування проводиться відповідно до державного замовлення за рахунок коштів державного бюджету, передбачених для фінансування ДСНС.

Проект державного замовлення з функціонального навчання формує ДСНС та подає його Міністерству економічного розвитку.

Функціональне навчання суб'єктів господарювання проводиться за контрактом за рахунок коштів фізичних та юридичних осіб.

Посадові особи, уповноважені здійснювати державний нагляд з питань цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки, здійснюють контроль за дотриманням періодичності проходження навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту, та вживають заходів до усунення виявлених недоліків.

ПЕРЕЛІК

категорій осіб керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту, та періодичність проходження функціонального навчання

Категорія	Періодичність проходження навчання
Посадові особи, які організовують здійснення заходів щодо реалізації державної політики у сфері цивільного захисту	
Керівники центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів виконавчої влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання та навчальних закладів незалежно від форми власності, а також їх заступники	один раз на п'ять років
Посадові особи, які очолюють комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, комісії з питань надзвичайних ситуацій суб'єктів господарювання та навчальних закладів незалежно від форми власності, та відповідальні секретарі комісій	-“-
Керівники структурних підрозділів (департаментів, управлінь, відділів, секторів) центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів виконавчої влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування, які забезпечують у межах законодавства виконання завдань цивільного захисту у певній сфері суспільного життя (крім штатних підрозділів (посадових осіб) з питань цивільного захисту)	-“-
Посадові особи місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, працівники суб'єктів господарювання, які очолюють евакуаційні органи, виконують обов'язки секретарів евакуаційних комісій	-“-
Особи, які здійснюють заходи щодо запобігання надзвичайним ситуаціям та ліквідації їх наслідків	
Керівники робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів виконавчої влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання та навчальних закладів незалежно від форми власності	один раз на три роки
Особи, які очолюють спеціалізовані служби цивільного захисту, утворені центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами виконавчої влади	один раз на три роки

Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування та суб'єктами господарювання, та їх заступники	
Особи, які очолюють територіальні та об'єктові формування цивільного захисту та їх структурні підрозділи	-“-
Особи, які залучаються до організації та проведення робіт з дегазації, дезактивації територій і об'єктів, інших видів спеціальної обробки, дозиметричного контролю та радіаційно-хімічної розвідки	-“-
Працівники чергово-диспетчерських та керівники аварійно-технічних служб центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів виконавчої влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування та суб'єктів господарювання	-“-
Фахівці, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту	
Інженерно-технічні працівники, які очолюють ланки, групи тощо з обслуговування захисних споруд цивільного захисту	-“-
Фахівці суб'єктів господарювання, які виконують обов'язки, пов'язані із забезпеченням техногенної та пожежної безпеки	-“-
Науково-педагогічні працівники, які викладають навчальні дисципліни з цивільного захисту і безпеки життєдіяльності	один раз на п'ять років
Керівники міжшкільних методичних об'єднань та методичних кабінетів (центрів) при місцевих органах управління освітою, педагогічні працівники, які викладають предмети з основ цивільного захисту і безпеки життєдіяльності	-“-
Керівники та особи, які очолюють штаби керівництва спеціальних об'єктових навчань, тренувань з відпрацювання дій відповідно до планів реагування на надзвичайні ситуації, планів локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки та планів цивільного захисту на особливий період	один раз на три роки
Керівники навчальних груп з підготовки працівників суб'єктів господарювання діям у надзвичайних ситуаціях, а також інструктори консультаційних пунктів при органах місцевого самоврядування	-“-

Державна служба України з надзвичайних ситуацій

ПОСВІДЧЕННЯ
про функціональне навчання
(підвищення кваліфікації цільового призначення)
у сфері цивільного захисту
№ _____

Видано _____
(прізвище,

ім'я та по батькові)

посада _____

місце роботи _____

в тому, що він (вона) пройшов (пройшла) навчання та перевірку знань у сфері цивільного захисту в _____

(повне найменування навчально-методичного центру

сфери цивільного захисту)

За час навчання з _____ 20 ____ р.

до _____ 20 ____ р.

опрацював (опрацювала) навчальний курс _____

в обсязі _____ годин.

Керівник _____

(підпис)

(ініціали та прізвище)

МП

_____ 20 ____ р.

Реєстраційний номер _____

Спеціальні об'єктові навчання і тренування з питань цивільного захисту проводяться у порядку, визначеному законодавчими актами України.

Графіки проведення таких навчань і тренувань затверджуються щороку керівниками підприємств, установ та організацій і узгоджуються з органами місцевого самоврядування та територіальними органами ДСНС.

Навчання працюючого населення здійснюється у робочий час за рахунок коштів підприємств, установ та організацій.

Організація навчання дітей дошкільного віку, учнів та студентів здійснюється МОН згідно із затвердженими ним і погодженими з ДСНС навчальними програмами з вивчення заходів безпеки, способів захисту від впливу небезпечних факторів, викликаних надзвичайними ситуаціями, надання домедичної допомоги.

Підготовка студентів вищих навчальних закладів до дій у надзвичайних ситуаціях здійснюється за нормативними навчальними дисциплінами “Безпека життєдіяльності” та “Цивільний захист”.

Підготовка учнів загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладів до дій у надзвичайних ситуаціях, що передбачає здобуття знань і вмінь з питань особистої безпеки в умовах загрози та виникнення надзвичайної ситуації, користування засобами захисту від її наслідків, вивчення правил пожежної безпеки та основ цивільного захисту, здійснюється в рамках вивчення предметів “Основи здоров'я” та “Захист Вітчизни”.

Практичне закріплення теоретичного матеріалу здійснюється шляхом щорічного проведення Дня цивільного захисту.

Навчально-виховна робота з дітьми дошкільного віку проводиться згідно з вимогами базового компонента дошкільної освіти і спрямовується на формування достатнього та необхідного рівня знань і умінь дитини для

безпечного перебування в навколишньому середовищі, елементарних норм поведінки у надзвичайних ситуаціях і запобігання пожежам від дитячих пустощів з вогнем.

Для поліпшення якості навчально-виховної роботи з дітьми з питань особистої безпеки, захисту життя та норм поведінки у надзвичайних ситуаціях у дошкільних навчальних закладах проводиться щороку Тиждень безпеки дитини.

Навчання дітей дошкільного віку, учнів та студентів здійснюється під час навчально-виховного процесу за рахунок коштів, передбачених для фінансування навчальних закладів.

Навчання непрацюючого населення діям у надзвичайних ситуаціях здійснюється шляхом проведення інформаційно-просвітницької роботи за місцем проживання та самостійного вивчення загальної програми навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях та інших інформаційно-довідкових матеріалів з питань цивільного захисту, правил пожежної безпеки у побуті та громадських місцях.

Інформаційно-просвітницька робота з питань поведінки в умовах надзвичайних ситуацій організовується місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, в тому числі через утворені при них консультаційні пункти, та передбачає:

інформування населення про методи реагування у разі виникнення надзвичайних ситуацій;

створення в консультаційних пунктах умов для оволодіння громадянами навичками користування найбільш поширеними засобами захисту і надання першої само- та взаємодопомоги.

Для задоволення потреби у самостійному вивченні загальної програми навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях органи місцевого самоврядування за методичного супроводження територіальних курсів, навчально-методичних центрів цивільного захисту та безпеки життєдіяльності видають навчальні, навчально-наочні посібники, брошури, розповсюджують інформаційні матеріали, буклети тощо.

Інформаційно-просвітницька робота з населенням щодо правил поведінки в умовах надзвичайних ситуацій проводиться шляхом запровадження постійних рубрик у засобах масової інформації, зокрема друкованих, а також за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, аудіовізуальних та інтерактивних засобів та соціальної реклами.

Непрацююче населення має право отримувати від органів державної влади та органів місцевого самоврядування відомості про надзвичайні ситуації, у зоні яких або у зоні можливого ураження від яких може опинитися місце проживання непрацюючих громадян, а також про способи захисту від впливу небезпечних факторів, викликаних такими ситуаціями.

Пропаганда знань серед населення щодо власної та колективної безпеки у разі виникнення надзвичайної ситуації здійснюється за сприяння громадських організацій.

1.2 Повноваження органу місцевого самоврядування з забезпечення навчання населення.

Кодекс Цивільного Захисту України, розділ III визначає повноваження суб'єктів забезпечення цивільного захисту. В Статті 19 Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері цивільного захисту, пункт 2 До повноважень органів місцевого самоврядування у сфері цивільного захисту належить:

22) забезпечення навчання з питань цивільного захисту посадових осіб органів місцевого самоврядування та суб'єктів господарювання комунальної власності, здійснення підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях.

Постанова Кабінету міністрів України від 26 червня 2013р.№444«**Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях**», та Постанова Кабінету міністрів України від 23 жовтня 2013р. №819 «**Про затвердження Порядку проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту**» визначають порядок навчання населення з питань цивільного захисту.

На орган місцевого самоврядування покладається організація навчання:

- за місцем роботи – працюючого населення;
- за місцем навчання – дітей дошкільного віку, учнів та студентів;
- за місцем проживання – непрацюючого населення.

Працююче населення проходить навчання на підприємствах, в установах, організаціях, за межами підприємств, установ та організацій, проходять навчання посадові особи ОМС та керівний склад і фахівці. Навчання даних категорій населення проводиться за розробленими програмами навчання.

Організація навчання дітей дошкільного віку, учнів та студентів здійснюється МОН згідно із затвердженими ним і погодженими з ДСНС навчальними програмами .

Навчання непрацюючого населення діям у надзвичайних ситуаціях здійснюється шляхом проведення інформаційно-просвітницької роботи за місцем проживання та самостійного вивчення загальної програми навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях та інших інформаційно-довідкових матеріалів з питань цивільного захисту, правил пожежної безпеки у побуті та громадських місцях.

Інформаційно-просвітницька робота з питань поведінки в умовах надзвичайних ситуацій організовується місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, в тому числі через утворені при них консультаційні пункти, та передбачає:

інформування населення про методи реагування у разі виникнення надзвичайних ситуацій;

створення в консультаційних пунктах умов для оволодіння громадянами навичками користування найбільш поширеними засобами захисту і надання першої само- та взаємодопомоги.

Організація заходів цивільного захисту органу місцевого самоврядування так і суб'єкта господарювання здійснюється підрозділами (посадовими особами) з питань цивільного захисту, які створюються (призначаються) керівниками зазначених суб'єктів господарювання з урахуванням таких вимог:

1) у суб'єктах господарювання, віднесених до відповідних категорій цивільного захисту, з чисельністю працюючих понад 3 тисячі осіб створюються підрозділи з питань цивільного захисту;

2) у суб'єктах господарювання, а також закладах охорони здоров'я із загальною чисельністю працюючих та осіб, які перебувають на лікуванні, від 200 до 3 тисяч осіб та у суб'єктах господарювання, віднесених до другої категорії цивільного захисту, призначаються посадові особи з питань цивільного захисту;

3) у навчальних закладах з денною формою навчання з чисельністю 500 і більше осіб, які навчаються, призначаються посадові особи з питань цивільного захисту;

4) у суб'єктах господарювання з чисельністю працюючих до 200 осіб призначаються особи з питань цивільного захисту за рахунок штатної чисельності суб'єкта господарювання.

Вимоги до створення (призначення) підрозділу(посадової особи) суб'єкта господарювання, законодавством України встановлені, а для створення (призначення) підрозділу ОМС на який покладається організація заходів цивільного захисту- не визначено, тому на теперішній час складним питанням залишається не лише організація навчання населення, але і в цілому забезпечення цивільного захисту на відповідній території органу місцевого самоврядування.

Досвід співпраці з органами місцевого самоврядування(Об'єднаними територіальними громадами (далі ОТГ)) в рамках пілотного проекту по децентралізації влади в Україні показує, що в переважній більшості ОТГ не створені підрозділи на які покладені обов'язки з організації заходів цивільного захисту, але і відсутні посадові особи з питань цивільного захисту(в кращому випадку покладаються обов'язки за сумісництвом), як наслідок відсутнє планування, облік, звітність, а у посадових осіб відсутність елементарних знань з організації та здійсненням заходів цивільного захисту.

Зусилля навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Тернопільської області, разом із Управліннями ДСНС у Тернопільській області та Управління з питань цивільного захисту населення Тернопільської обласної адміністрації без вирішення питання з організації заходів цивільного захисту в ОТГ, вагомих результатів не дають.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Кардинальне вирішення проблеми захисту населення і території міст, районів, сіл та селищ Тернопільської області від надзвичайних ситуацій, зменшення їх соціально-економічних і екологічних наслідків відноситься до повноважень

органів місцевого самоврядування та є важливим завданням і залежить від уміння керівників усіх рівнів (від об'єктового до регіонального) організувати, спланувати та провести комплекс заходів щодо забезпечення цивільного захисту на відповідній території. Реформування органів місцевого самоврядування життєво необхідний процес. Для ефективної реалізації повноважень ОМС в сфері цивільного захисту вважаю доцільним провести такий комплекс заходів:

- 1) Законодавчо надати максимально можливі повноваження ОМС в сфері: фінансування заходів з запобігання та реагування на НС, створенні сил цивільного захисту для захисту населення та територій від НС, створенні і використанні матеріального резерву, питаннях евакуації на місцевому рівні, тощо.
- 2) Збільшити відповідальність керівників ОМС у випадку загибелі людей та/або значних матеріальних збитків внаслідок НС та законодавчо закріпити у кримінальному кодексі.
- 3) Знизити рівень втручання у дії керівників ОМС в питаннях ЦЗ, особливо в вирішенні фінансових питань, бо ніхто краще самих ОМС не знайде компроміс, як за мінімальні кошти отримати максимальний ефект по зниженню ризику виникнення НС.
- 4) Під час подальшої децентралізації на рівні район-область обов'язково вирішити питання наявності в складі префектур підрозділів (посадових осіб) з питань ЦЗ. Під час відбору кандидатів на посаду - встановити жорсткі кваліфікаційні рамки в питаннях досвіду роботи та наявності відповідної освіти.

- 5) Закріпити ці вимоги в Національній рамці кваліфікацій, бо остання посада, що там закріплена, це начальник штабу ЦО.
- 6) Визначити строки підвищення кваліфікації посадових осіб з префектур.
- 7) Під час проходження навчання у навчально-методичних центрах з цією категорією слухачів, використовувати лише ті теми, які пов'язані з виконанням функціональних обов'язків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кодекс цивільного захисту України 02.10.2012 №5403 -IV.
2. Закон України від 21.05.97 №280/97-ВР „Про місцеве самоврядування в Україні”.
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.06.2013 № 443 „Про затвердження Порядку підготовки до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту”.
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 09.01.2014 № 11 „Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту”.
5. Постанова Кабінету міністрів України від 26 червня 2013р.№444«Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях».
6. Постанова Кабінету міністрів України від 23 жовтня 2013р. №819 «Про затвердження Порядку проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов’язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту»
7. Наказ МВС України від 30.12.2014 № 1417«Про затвердження Правил пожежної безпеки в Україні», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 05 березня 2015 р. За № 252/2669725..
8. Наказ ДСНС України від 29.01.2014 № 44 „Про затвердження Методичних рекомендацій щодо підготовки і проведення командно-штабних навчань органів управління цивільного захисту”.
9. Додаток до листа ДСНС України 06.03.2015 № 17-3/739 МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ щодо порядку складання планів реагування у разі загрози та виникнення надзвичайних ситуацій на підприємствах, установах та організаціях.

10. Наказ ДСНС України від 8 серпня 2014 року N 458 «Про внесення змін до Програми загальної підготовки працівників підприємств, установ та організацій до дій у надзвичайних ситуаціях».
11. Навчальний посібник "Організація управління цивільним захистом на місцевому рівні" за загальною редакцією доктора наук з державного управління, доцента, Заслуженого лікаря України П.Б.Волянського, автори: О.Д.Гудович, В.І.Мазуренко, В.М.Михайлов, І.П.Соколовський, В.О.Юрченко, Київ-2015.
12. НАКАЗ МНС України від 07.06.2011р. № 587 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо порядку створення, обладнання та забезпечення функціонування консультаційних пунктів з питань цивільного захисту при житлово-експлуатаційних організаціях та сільських (селищних) радах».